

1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

KOHUTAV PÖRGUVÜRST TEGEVUST JÄLGIMAS: Stseen "Nõidküti" finaalist.

HARRI ROSPU

OOPER

Visuaalselt paljutöotav

Harry Liivrand vaatas von Weberi "Nõidküti" Estonias ja on natuke kuri.

C. M. von Weber. "Nõidküti".

Lavastaja Neeme Kuningas, kunstnik Hardi Volmer, dirigent Jüri Alperden. Osades Rene Soom, Mart Laur, Heli Veskus, Janne Ševtšenko, Leonid Savitski, Ivo Kuusk, Igor Tsenkman, Trevor Tärt jt. Esietendus Rahvusooperis Estonia 17. aprillil.

Käisin esietendusel. Publikut oli vähem kui esietenduse piduliku saaliatmosfääri tekitamiseks kohane. Mõned ooperi-professionaalid ütlevad meil, et esietendust tuleks võtta peaproovina, anda komistused ja piinlikud hetked andeks. Teised ütlevad, et esietenduse järgi saabki ennustada lavastuse õnnestumist – et kui esietendus lonkab, jääbki ta lonkama. Mina esietendust peaproovina siiski ei võtaks, ja kipun kahtlema, kas Madalmaade Ooper, Berliini Staatsoper või Soome Rahvusooper (ooperimajad, mille produktsiooni ma suhteliselt hästi tunnen) esietendust niiviisi tõlgendavad.

KLASSIKA KUULUMINE ooperiteatri põhirepertuaari on pedagoogiline aabitsatõde ja seetõttu peaks "Nõidküti" kavvavõtmise Estonias siiralt rõõmustama. Selle eest tuleb Neeme Kuningat kiita. Teiseks, millal meil saksa romantilist ooperit üldse viimati Tallinnas mängiti? "Nõidküti" on aga saksa ro-

mantilise ooperimuusika manifest ja *Singspiel*'i viimaseid meistriteoseid. Kui see Carl Maria von Weberi ilmselt tuntuim ja kindlasti kõige rahvalikum ooper 1821. aastal Berliinis lavale jõudis (Tallinnas 1825), sai helikeeles korraka defineeritud ka see metafüüsiline miski, millega – spekulatiivselt küll – sakslikkust hakati määratlema.

Põhinedes ajaloolisel pärimusel, sisaldub "Nõidküti" ühtaegu muinasjutulik õuduslugu ja melodramaatiline armulugu. Sentimentaalsete õhkamiste ning romantiliste lubaduste keskel areneb oma hinge kuradile müümise saatuslik intriig. Nii et tegevust peaks lavalt jätkuma ja kujundus fantaasiat ergutama. Lavastuses kasutati ära sama ooperi mitme aasta taguse Kuninga Vilniuse-lavastuse kostüüme ja maalitud lavapilti. Miks ka mitte,

“Lavastus ise sisaldab minu jaoks siiski rohkem küsimusi kui vastuseid.”

Estonia karjuva kokkuhoiu tingimustes ratsionaalne samm. Ülev lavapilt metsikust mägimaastikust kopeerib von Weberi kaasaegse maaligeeniuse **Caspar David Friedrichi** eeleegilist maali, sobides meeleolult iga vabaõhusteeni taustaks. 17. sajandi keskpaigas toimuva ooperi tegelased kannavad vastava ajastu stiliseeritud kostüüme, soenguid, habemeid. Siis läheb asi huvitavamaks, Kuninga traditsioonilise lavastuskontseptsiooni lisandub tänapäeva mõõt ümmarguse ja oma telje ümber pöörleva videoprojektsiooniga lava kohal. Virtuaalsed ja sümbolised tege-laskujud (Jumal, Kurat, vaim, valge roos) sekuvad tegevusse ekraanilt. Vahepeal tundus mulle, et videoekraan ongi ooperi peategelane, sellel toimuv erutas märksa enam kui lavategevus. Lavastuse tehnilise progressi muutis minu silmis küll kohati küsitavaks ekraanil vahelduvate kujundite rabeledus, formaalne seos lavasündmustikuga.

ESTONIA ORKESTRIST ON MUL lähiminekust mõningaid kurbi mälestusi. Kuid "Nõidküti" esietendusel mängis orkester **Jüri Alperteni** juhtimisel väga paindlikult, ühtse kõlaga. Eriti head koosmusitseerimist demonstreeriti kahes esimeses vaatuses. Lavastus ise sisaldab minu jaoks siiski rohkem küsimusi kui vastuseid. Nii mõnigi kord ei tasakaalustanud Kuninga lavastuse visuaalset rik-

kust osatäitjate mäng ja muusikaline esitus. **Ivo Kuusk** jääger Maxina tegi ilmselt kõik endast oleneva, et etendada noorit energilist kütti, aga vaevalt suutis ta mõõdetud liikumine ja grimmas saalis kedagi ära petta (mäletan ka 1980. aasta Estonia "Nõidküti", milles Kuusk samas osas tegi kena lüüriilise rolli)... Kes tahab võtta seda koomilisena, võtku, minu jaoks oli see osatäitmine kurvalt groteskne. **Leonid Savitski** teeb tähelepanuväärselt karakterse rolli Kasparina, ka häälega pole tal probleeme (joogiaarja!). Lavastusliku kulminatsiooniks kujunes Kaspari hõbekuulide nõidumise pilt II vaatuses lõpus. Publiku lemmikuks osutus õigustatult aga näitlejavõimetega silma paistev **Janne Ševtšenko**, kes mängis ja laulis Anncheni särtsakaks lihast ja verest nooreks neiuks.

Kõnedialoogid võiksid olla elavamad. Kooristseenide lahendus on konventsionaalne, aga see nii väga ei häiri – häirib hoopis koori vokaalne ebastabiilsus. Iga muusikasõber tunneb "Nõidküti" kahte lugu: "Pruudipärja laulu" ja "Jahimeeste koori". "Pruudipärg" kanti ette korralikult, aga kuidagi võltsi tseremoniaalsusega. "Jahimeeste koori" stseen kujutas endast abitut võimlemist puupüssidega. "Jahimeeste koori" esituskvaliteedist vaiksini ma siinkohal visakusest.

Peaks minema vaatama ka teist koosseisu...